

**Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Фінансово-економічна безпека організації

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
здобувачів освіти
ступеня

фаховий молодший бакалавр

фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

код і найменування спеціальності

освітньо-професійної
програми

Фінанси і кредит

назва освітньо-професійної програми

Харків, 2023 рік

Розробник: Постољна Наталія Олександрівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст I категорії

Гарант освітньо-професійної програми: Нагорна Ірина Володимирівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії, кандидат економічних наук

Методичні рекомендації обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова циклової комісії

Марина МЕЛЬНИЧУК

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 01.09.2023 р. № 1.

Голова методичної комісії

Олена ЗОЛОТУХІНА

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальні положення	5
2. Структура курсової роботи	6
3. Порядок виконання курсової роботи	9
4. Оцінювання якості виконання курсової роботи	13
5. Рекомендовані тематичні напрямки курсових робіт	16
Рекомендована література (основна, допоміжна)	17

ВСТУП

Методичні вказівки до курсової роботи з навчальної дисципліни «Фінансово-економічна безпека організації» для здобувачів освітньо-професійного ступеня освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньою програмою «Фінанси і кредит» денної форми здобуття освіти призначені для ґрунтовного опрацювання здобувачами освіти окремих тем навчальної дисципліни її опанування практичними навичками: аналізу відповідних аспектів фінансової та економічної діяльності підприємства; проведенні аналізу фінансових результатів діяльності й оцінки фінансово-економічного стану підприємства; розробці для обраного підприємства шляхів підвищення прибутковості й оборотності капіталу; динаміки, структури джерел фінансування; здатності розрахуватися за борговими зобов'язаннями; проводити аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами й ефективності їх використання; формуванні оптимізаційного підходу, щодо здійснення заходів, удосконалення обраного напрямку діяльності підприємства.

Мета і завдання курсової роботи – узагальнення, поглиблення і закріплення знань здобувачів освіти у сфері фінансово-економічної безпеки організації, розвиток навичок здійснення аналітичної роботи, самостійного дослідження теоретичних і прикладних аспектів з певної теми, творчого використання літературних джерел і узагальнення практичного матеріалу та логічного викладення інформації.

Успішне виконання здобувачами освіти курсової роботи залежить від чіткості розуміння ними основних вимог до теоретичного та практичного рівнів опрацювання, змісту, структури, обсягу та оформлення матеріалу за обраною темою дослідження.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота надає можливість здобувачу освіти розширити, поглибити теоретичні знання і практичні навички, сприяє розвитку його творчих здібностей.

Метою курсової роботи є систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Фінансово-економічна безпека організації», вміння застосовувати їх у разі вирішення конкретних фінансово-економічних, комерційних, соціальних і виробничих завдань.

Підготовка курсової роботи передбачає реалізацію таких завдань:

- поглиблення, систематизація та закріплення знань, набутих у процесі навчання та вироблення навичок їхнього застосування задля комплексного рішення певного професійного завдання;

- удосконалення навичок самостійної роботи з навчальними та науковими джерелами інформації;

- розвиток умінь узагальнювати різні пропозиції (точки зору, підходи, концепції), чітко висловлювати та аргументувати власні висновки;

- удосконалення навичок виконання розрахунків, креслень, графічних елементів із застосуванням сучасного програмного забезпечення.

Науковий рівень цих завдань, грамотність викладення матеріалу, правильність оформлення, вміння здобувача у процесі захисту обґрунтувати і довести правомірність наведених у роботі тверджень покликані розкрити рівень сформованості загальних та спеціальних компетенцій, набутих у процесі опанування навчальної дисципліни.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

При виконанні курсової роботи (проєкту) має бути забезпечено дотримання норм академічної доброчесності, визначених у Положенні про дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти Коледжу.

Структура курсової роботи визначається Положенням про курсову роботу (проєкт) у ВСП «Харківського торговельно-економічного фахового коледжу Державного торговельно-економічного університету»

Курсова робота є самостійним дослідженням з обраної теми, повинна вирізнятися критичним підходом до вивчення літературних джерел; матеріал, який використовується з літературних джерел, має бути опрацьований, органічно пов'язаний з обраною темою; виклад якої повинен бути конкретним, насиченим фактичними даними, порівняннями та висновками. Всі частини курсової роботи повинні бути взаємопов'язані та логічно доповнювати одна одну.

Курсова робота повинна мати чітку та логічну структуру складовими якої є:

- титульний аркуш [6];
- завдання [6];
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності) [1];
- вступ [1];
- основна частина [1];
- висновки [1];
- список використаних джерел [1];

– додатки.

Обов'язковими складовими змісту курсової роботи є:

Вступ. Обґрунтовується актуальність обраної теми, наводиться характеристика сучасного стану досліджуваної проблеми, визначається мета курсової роботи та завдання, вказується предмет та об'єкт дослідження.

У вступі варто також звернути увагу на рівень опрацювання теми у вітчизняній та зарубіжній літературі, виділити дискусійні питання у невирішені проблеми.

Рекомендований обсяг вступу – 2 сторінки.

Основна частина курсової роботи складається з двох розділів.

Перший розділ містить теоретичне обґрунтування дослідження. В ньому аналізується нормативно-правова база, теоретичні і методичні основи за темою роботи на основі вивчення робіт вітчизняних і зарубіжних авторів, викладається сутність досліджуваної проблеми, розглядаються різні підходи до її рішення, дається їх оцінка.

Другий розділ носить аналітичний характер. У ньому подається аналіз досліджуваної проблеми з використанням різних методів дослідження, при цьому має бути подано не лише констатацію фактів, а виявлені тенденції розвитку, розкрито недоліки та причини, що їх зумовили, розроблено конкретні пропозиції та рекомендації до вирішення. Базою для розробки конкретних заходів та пропозицій служить проведений аналіз досліджуваної проблеми, а також наявний прогресивний вітчизняний та зарубіжний досвід.

Між главами повинен бути логічний зв'язок і послідовність викладення матеріалу теми протягом всієї роботи.

У тексті обов'язково мають бути посилання на використані джерела інформації.

Рекомендований обсяг основної частини – 10 сторінок.

Висновки. У висновках логічно, послідовно викладаються теоретичні і практичні результати та пропозиції. Вони повинні бути короткими і чіткими, давати повне уявлення про зміст, значущість та ефективність розробок. При створенні висновків слід провести аналіз поставлених завдань дослідження: що вирішено, яким способом, які результати отримані та можливості їх використання в подальшому.

Рекомендований обсяг висновків – 2 сторінки.

Оформлення **списку використаних джерел** курсової роботи здійснюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [2]. Кількість використаних джерел не може бути меншою за 15.

Додатки. Додатки містять різноманітний за змістом допоміжний матеріал, який має додаткове, довідкове значення, але є необхідним для повного висвітлення теми дослідження.

РОЗДІЛ 3

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи охоплює такі етапи:

- 1) Ознайомлення з запропонованим базовим переліком рекомендованих тем курсових робіт, вибір та затвердження теми для дослідження.
- 2) Добір та аналіз літератури за обраною темою, складання попереднього плану курсової роботи з подальшим його коригуванням.
- 3) Написання та оформлення курсової роботи згідно з вимогами.
- 4) Подання роботи на перевірку керівнику.
- 5) Ознайомлення із зауваженнями викладача, виправлення помилок (за їх наявності), повторне подання курсової роботи.
- 6) захист курсової роботи.

Вибір теми курсової роботи здійснюється здобувачем освіти самостійно. У раз ускладнень тема обирається спільно з керівником згідно з базовим переліком рекомендованої тематики.

Зазначений перелік не є вичерпним, здобувач освіти може самостійно сформулювати тему курсової роботи та з відповідним обґрунтуванням узгодити її з науковим керівником і головою циклової комісії. При цьому обов'язковою умовою є актуальність запропонованої теми та її практичне значення.

Затвердження обраної теми курсової роботи охоплює погодження теми з науковим керівником, закріплення її за здобувачем і затвердження головою циклової комісії. Коригування обраної теми може здійснюватися лише керівником курсової роботи, а заміна обраної теми на іншу може проводитися тільки з дозволу керівника та за наявності підстав для нього.

Важливим на даному етапі виконання курсової роботи є розробка попереднього плану дослідження з наступним його коригуванням.

Добір та аналіз джерел за обраною темою передбачає ознайомлення та аналіз нормативно-правових документів, які регулюють питання фінансово-економічної безпеки організації за напрямом дослідження: вивчення наявної наукової та навчально-методичної літератури у відповідності з темою курсової роботи.

Після попереднього аналізу джерел та відповідно до рекомендованої структури курсової роботи необхідно узгодити план роботи, який подається на перевірку керівникові. Якісно складений план значно полегшує виконання курсової роботи, дозволяє логічно пов'язати проблеми, що виявлені в ході дослідження.

Грунтовний аналіз літератури можна зробити лише на основі цілеспрямованого бібліографічного пошуку та роботи з каталогами. Перш за все доцільно опрацювати найновіші літературні джерела, оскільки в них викладені останні досягнення, звернувши особливу увагу на вивчення матеріалів, що викладені у періодичних виданнях. Особливу увагу слід звернути на аналіз протилежних або суперечливих підходів.

Написання та оформлення курсової роботи складається зі систематизації та узагальнення інформації, яка зібрана в ході аналізу нормативно-правових документів та літературних джерел з обраної тематики. За необхідності збирається та аналізується додаткова інформація. В ході написання курсової роботи здобувач освіти класифікує та узагальнює теоретичні результати свого дослідження, робить відповідні розрахунки, розробляє відповідні рекомендації та формулює висновки. Доповнення графічним і табличним матеріалом значно підвищує рівень сприйняття отриманих результатів.

Завершується цей етап дослідження оформленням курсової роботи відповідно до вимог. Вимоги до оформлення курсової роботи наведені у ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення» [1]. Оформлення списку використаних джерел курсової роботи здійснюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [2].

Подання роботи на перевірку викладачу здійснюється здобувачем відповідно до графіка захисту курсових робіт. До перевірки приймається робота, виконана та оформлена згідно з вимогами. За результатами перевірки керівником готується відгук, де вказуються всі зауваження щодо змісту, структури та оформлення роботи й зазначається її попередня оцінка.

У разі позитивного відгуку керівника курсова робота допускається до захисту. Ознайомлення із зауваженнями викладача, виправлення помилок (за їх наявності), повторне подання курсової роботи. Якщо подана на перевірку робота потребує виправлень, уточнень і не може бути допущена до захисту, її повертають безпосередньо здобувачеві на доопрацювання. Повторно після доопрацювання курсова робота подається на перевірку обов'язково з первісним висновком керівника.

До захисту курсової роботи здобувач повинен підготувати коротку доповідь у вигляді презентації в якій буде висвітлено мету, зміст і результати дослідження, обґрунтовано висновки і пропозиції. Якщо в рецензії керівника містяться зауваження та вказуються недоліки виконаної роботи, необхідно дати відповіді на зауваження керівника та виправити недоліки.

Захист курсової роботи відбувається на засіданні комісії. У процесі захисту роботи здобувач коротко (7–10 хвилин) повідомляє основні положення та результати дослідження, дає пояснення по суті зауважень, відповідає на запитання комісії.

Процедура захисту дозволяє виявити, наскільки глибоко здобувачем освіти було проведено дослідження, дає можливість визначити рівень обґрунтованості рекомендацій та висновків.

За підсумками захисту комісією після обговорення рівня виконання та захисту курсової роботи виставляється остаточна оцінка. Оцінка курсової роботи здійснюється з урахуванням повноти розкриття досліджуваної проблеми, обґрунтованості висновків і пропозицій, оформлення результатів дослідження, повноти та точності відповідей здобувача на запитання.

РОЗДІЛ 4

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

У процесі захисту курсової роботи оцінюється глибина знань здобувача в досліджуваній галузі, його вміння вести дискусію, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору, відповідати на запитання.

Узагальнені критерії оцінювання захисту курсової роботи та деталізовані бальні шкали наведено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Параметри та критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою
Оцінювання якості курсової роботи	0–60	
1. Відповідність змісту курсової роботи темі та затвердженому плану	0–10	0 – зміст жодного з параграфів курсової роботи не відповідає затвердженому плану
		2 – зміст одного параграфу курсової роботи відповідає затвердженому плану
		5 – зміст двох параграфів курсової роботи відповідає затвердженому плану
		10 – зміст усіх параграфів курсової роботи відповідає затвердженому плану
2. Ступінь розкриття теоретичних аспектів проблеми, обраної для дослідження, та коректність використання понятійного апарату	0–10	0 – понятійний апарат не сформовано; теоретичні аспекти проблеми не розкриті
		2 – понятійний апарат сформовано, але теоретичні аспекти проблеми не розкриті
		5 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті частково
		10 – понятійний апарат сформовано, теоретичні аспекти проблеми розкриті
3. Наявність критичних співставлень та узагальнень різних підходів до постановки та розв’язання питання	0–10	0 – критичні співставлення та узагальнення відсутні
		5 – критичні співставлення наявні, але узагальнення відсутні або некоректні
		10 – критичні співставлення наявні та супроводжені коректними узагальненнями

Продовження таблиці 4.1

Параметри оцінювання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
4. Ступінь використання фактологічного матеріалу; висвітлення особливостей прояву та розв'язання досліджуваного питання у практиці вітчизняних підприємств	0–10	0 – фактологічний матеріал не використаний
		5 – використаний фактологічний матеріал, особливості прояву та розв'язання проблеми на вітчизняних підприємствах не висвітлені
		10 – залучений фактологічний матеріал, досвід вітчизняних підприємств висвітлений
5. Обсяг та адекватність використаних при написанні роботи першоджерел та дотримання етики посилань	0–10	0 – використані матеріали лише навчальних підручників та посібників (до 10 джерел), етика посилань не дотримана
		5 – використані матеріали навчальних підручників та посібників, періодичних видань (11–15 джерел), етика посилань дотримана частково
		10 – використані матеріали навчальних підручників та посібників, монографій, статистичних збірників та довідників, періодичних видань та мережі Internet (більше 15 джерел), етика посилань дотримана
6. Відповідність оформлення курсової роботи встановленим вимогам	0–10	0 – текст курсової роботи оформлено з суттєвими порушеннями встановлених вимог
		5 – текст курсової роботи оформлено з незначними порушеннями встановлених вимог
		10 – текст курсової роботи оформлено у відповідності до встановлених вимог
Оцінювання захисту курсової роботи	0 – 40	
1. Вміння чітко та стисло викласти основні результати дослідження	0–15	0 – здобувач неспроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
		10 – здобувач невпорядковано викладає основні результати дослідження
		15 – здобувач спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
2. Використання роздаткового ілюстративного матеріалу	0–10	0 – роздатковий ілюстративний матеріал не використано
		10 – доповідь супроводжена роздатковим ілюстративним матеріалом

Закінчення таблиці 4.1

Параметри оцінювання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
3. Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання	0–15	0 – здобувач неспроможний надати відповіді на поставлені питання
		10 – здобувач надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання
		15 – здобувач надає повні, глибокі, обґрунтовані відповіді на поставлені питання

Остаточне оцінювання рівня виконання, презентації та захисту курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою, що враховує:

- 1) попереднє оцінювання якості курсової роботи науковим керівником – 0-60 балів;
- 2) оцінювання захисту курсової роботи – 0-40 балів.

Рішення щодо оцінки курсової роботи оголошується в день захисту, після чого оцінка записується на титульному аркуші курсової роботи та проставляється в екзаменаційну відомість та індивідуальний план здобувача освіти.

Здобувач освіти, який не був допущений до захисту курсової роботи або без поважної причини вчасно не подав курсову роботу / не з'явився на захист у визначений термін, не допускається до складання екзамену з навчальної дисципліни «Фінансово-економічна безпека організації».

Перевірка курсової роботи на академічний плагіат здійснюється засобами, визначеними у Положенні про дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету» [6].

РОЗДІЛ 5

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КУРСОВИХ РОБІТ

Тематика курсових робіт з дисципліни «Фінансово-економічна безпека організації» для здобувачів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит» відповідає запланованим результатам навчання, наведеним у робочій програмі навчальної дисципліни та містить наступні теми:

1. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.
2. Методи оцінювання та моніторингу фінансово-економічної безпеки.
3. Кадрове забезпечення системи економічної безпеки підприємства.
4. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства.
5. Аналіз зовнішніх та внутрішніх загроз підприємства.
6. Комплексне забезпечення безпеки діяльності банку.
7. Методи оцінки внутрішніх загроз економічної безпеки підприємства.
8. Податкова безпека в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.
9. Механізми управління системою економічної безпеки фінансових установ та оцінювання їх ефективності.
10. Оцінка рівня фінансової безпеки організації в умовах війни.
11. Фінансова стійкість підприємства та чинники її забезпечення в умовах війни.
12. Технології попередження внутрішніх загроз економічній безпеці суб'єктів господарської діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації

1. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення. Чинний від 2017–07–01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2017. 31 с.
2. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2015. 20 с.
3. Економічна безпека : навчальний посібник / укладач : Н. С. Іванова ; Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
4. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінансова безпека підприємства : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2020. 123 с.
5. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020.– 384 с.
6. Положення про курсову роботу (проект) у ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», затверджене рішенням педагогічної ради ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» від 31 січня 2022 р., протокол № 5, п. 3. URL: <http://surl.li/phpad>.
7. Положенні про дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», затверджене рішенням педагогічної ради ВСП «ХТЕФК ДТЕУ» від 31 січня 2022 р., протокол № 5, п. 3. URL: <http://surl.li/phrau>.

Додаткові джерела інформації

8. Бугров О. В., Бугрова О. О., Лук'ячук І. О. Страхування в системі управління ризиками компанії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 1. С. 41–47.
9. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003. № 436-IV. Дата оновлення: 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
10. Гринюк Н., Докієнко Л. Фінансова безпека підприємств України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2021. № 2. С. 79–93.
11. Екологічна безпека підприємства. Правове регулювання. *Б24 – Інформаційний Бізнес Портал*. URL: <http://surl.li/hmcsrc>.
12. Економічна безпека підприємства : підручник / Дідик А. М. та ін. ; за заг. ред. А. М. Дідика ; Національний університет «Львівська політехніка». Львів : Видавнича група «Бухгалтери України». 2019. 624 с.
13. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : Растр-7, 2020. 384 с.

14. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства : навчально-методичний посібник / Живко З. Б. та ін. ; за ред. З. Б. Живко. Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2019. 120 с.

15. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 24.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20221001#Text>.

17. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII. Дата оновлення: 11.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>.

18. Самусевич Я. В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 344 с.

19. Соломіна Г. В. Забезпечення фінансово–економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.

20. Що таке інформаційна безпека підприємства та які основні засади захисту даних існують? *Intelligent IT distribution*. URL: <http://surl.li/cjhqr>.